

Als je wilt dat je kinderen intelligent zijn, lees ze dan sprookjes voor. Wil je dat ze briljant zijn, lees ze meer sprookjes voor.

Albert Einstein

Het jaar 2017 ligt alweer een tijdje achter ons. In dit jaarverslag geef ik een globaal beeld van belangrijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar en blik ik vooruit op het jaar dat voor ons ligt (ambitie). Dit verslag is beknopter dan de voorgaande jaren. We hebben daar in goed overleg met onze stakeholders over gesproken. Het is even wennen omdat je niet alles kunt beschrijven, maar ik ga ervan uit dat iedereen die dit verslag leest de onderwerpen herkent als de opdracht waar bibliotheek VANnU (VANnU) als openbare bibliotheek voor staat en wat in het beleidsplan 2016-2018 “*Van collectie naar connectie*” uitgewerkt staat.

De kernfuncties van de openbare bibliotheken staan beschreven in de Wet stelsel Openbare Bibliotheken (WsOB). Ze bieden een helder kader voor gemeenten en openbare bibliotheken om afspraken te maken over de rol van de bibliotheek in de lokale omgeving maar vragen ook om verdere invulling. Het beleidsplan van VANnU vertaalt de kernfuncties in een concreet plan dat richting geeft aan onze opdracht en waarmee we de maatschappelijke meerwaarde van de bibliotheek nog beter zichtbaar kunnen maken.

In ons beleidsplan staat dat VANnU er voor iedereen is die wil lezen en leren. Daarbij maken we gebruik van onze fysieke en digitale collectie en stimuleren wij jong en oud om dat alleen of met anderen te doen. Dat kan op onze locaties, thuis, op school, in het wijkgebouw of ergens anders in wijk of dorp. Dat is onze drive, elke dag! En daarom is dit onze missie:

‘Jong en oud verleiden met plezier te lezen en te leren en zich te informeren’

Dat doen we aan de hand van de pijlers uit onze koers:

1. Van collectie tot connectie
2. Focus op jeugd
3. Een leven lang leren (en aanpak laaggeletterdheid)

Deze drie zijn de basis om in gesprek met onze 5 gemeenten in West-Brabant met in totaal 187.735 inwoners de vragen en behoeftes op te halen en de wensen in te vullen. Daardoor is er in alle gevallen sprake van een lokale kleur.

De uitvoering van onze taken doen we niet alleen maar daar waar kan altijd samen met onze partners. Want met elkaar bereik je nu eenmaal veel meer. In dit verslag zijn bovenstaande drie pijlers de belangrijkste rode draad om terug te kijken op het jaar 2017. Daarnaast zullen de belangrijkste ontwikkelingen nog kort aan bod komen. Verder zal, los van dit verslag, per gemeente nog een samenvatting worden gemaakt van de belangrijkste bevindingen.

1. Van collectie tot connectie: van uitleenfabriek naar leren en lezen in de wijk

Alle bibliotheken in Roosendaal, Moerdijk, Halderberge, Zundert en Rucphen maken deel uit van het bibliotheeknetwerk van VANnU. Via dat netwerk kan van de stad tot in de kleine kernen een volledig pakket aan diensten verzorgd worden. De afgelopen jaren zijn in de verschillende gemeenten servicepunten gecreëerd en vestigingen gesloten. In eerste instantie waren de bezuinigingen de belangrijkste reden. Echter in de loop van de jaren is er, door de verbreding van de taken van VANnU, sprake van een bewuste keuze om de middelen voor andere doeleinden in te zetten. Een transitie die overigens voor de hele bibliotheeksector geldt. De bibliotheek doet nu eenmaal meer dan het uitlenen van boeken alleen. Andere taken zoals leesbevordering voor de jeugd 0-18 via scholen en andere instellingen, het ondersteunen van burgers bij het aanleren van basisvaardigheden en de aanpak laaggeletterdheid zijn minstens zo belangrijk en passen bij de kernfuncties van bibliotheken en daar moeten middelen voor worden vrijgemaakt.

Ook in 2017 zijn op gebied van voorzieningen noodzakelijke veranderingen doorgevoerd en is een aantal servicepunten omgevormd tot haal/brengpunten bijvoorbeeld in de wijk Kortendijk in Roosendaal. Leden kunnen gebruik maken van de digitale mogelijkheden en via de website kunnen materialen worden gereserveerd en opgehaald worden in de buurt. Deze service kunnen we niet meer verlenen zonder de inzet van vrijwilligers. Dat geldt ook voor de andere pijlers en aan het belang van vrijwilligers zal verderop in dit verslag aandacht worden besteed.

Alhoewel gesteld kan worden dat VANnU minder investeert in stenen blijft in onze visie het belang van één goede kernvestiging in elke gemeente een voorwaarde. De bibliotheek is een plek waar mensen een leven lang kunnen leren in een informele omgeving. Het is een openbare laagdrempelige plek waar ruimte is om te ontdekken door exposities, lezingen, debatten en workshops. Iedereen is welkom in de bibliotheek voor studie, taal cursus, het lezen van de krant of een praatje bij een kop koffie. Het is een goed toegeruste studieplek voor scholieren en studenten. Daar waar nodig is passen we de kernvestiging aan om onze doelen te kunnen verwezenlijken.

In 2017 is begonnen met de verbouwing en herinrichting van de kernvestiging in Roosendaal (Parrotia). Eind maart 2018 moet deze "huiskamer van de stad" gerealiseerd zijn.

VANnU biedt ook collecties en programma's op plaatsen waar veel mensen komen zoals in buurthuizen, culturele instellingen en scholen of bij evenementen. Daarnaast omarmt en ondersteunt VANnU burgerinitiatieven met betrekking tot lezen, leren en informeren. Van Boekspots en afhaalpunten tot voorleesmiddagen en themacollecties in het buurthuis. Deze initiatieven spelen een belangrijke rol op het gebied van leesplezier, leefbaarheid, bestrijding van eenzaamheid en andere maatschappelijke thema's.

Leden en uitlenen

Met een regionaal netwerk van 3 kernvestigingen, 2 vestigingen, 7 servicepunten, 11 uitleenpunten in wijk-, verzorgingstehuizen en scholen, 3 boekspots en meer dan 40 basisscholen met een Bibliotheek op school en 4 Taalpunten staat Bibliotheek VANnU in het hart van onze samenleving. In 2017 waren er 38.024 burgers lid van bibliotheek VANnU (in 2016: 39.195) . Dat is gemiddeld 20%. Van het totaal aantal leden is (afgerond) 80% jonger dan 18 jaar.

In totaal zijn 792.059 materialen geleend; een daling ten opzichte van 2016 met 5,7%.

Maar niet alleen leden bezoeken de bibliotheek. Het aantal bezoekers dat de bibliotheek bezoekt voor een tentoonstelling, taal cursus of een lezing stijgt gestaag. De bibliotheek is een unieke plek waar iedereen welkom is en daar hoeft je geen lid voor te zijn. De bibliotheek is er voor elke burger.

De digitale bibliotheek

Positief is dat de belangstelling voor de digitale collecties e-books, luisterboeken, online-cursussen en de vakantiebibliotheek groeit. De e-collectie groeit en zeker ook de jeugdcollectie krijgt steeds meer gestalte. De uitleningen laten over de hele linie een sterk stijgende trend zien (+15%), al is het aandeel e-books in het totaal aan uitleningen nog beperkt.

In de gemeente Roosendaal, Moerdijk, Halderberge, Zundert en Rucphen hebben in totaal 3.295 leners een account voor het lenen van e-books. Het aantal e-book uitleningen in het werkgebied van VANnU bedraagt 24.724. Verder hebben 1.026 leden gebruik gemaakt van de online cursussen. Leden hebben de mogelijkheid om een afspraak te maken met een mediacoach indien er ondersteuning nodig is.

Het hierboven beschreven beeld van VANnU wijkt niet af van wat landelijk gebeurt. Ook in een december 2017 verschenen rapportage voor de midterm review WsOB, wordt gesproken over deze (landelijke) trends. *‘De aantallen leden en fysieke uitleningen zijn sinds 2005 en eigenlijk al langer (sinds medio jaren ’90) aan een gestage daling bezig..... Het bibliotheekwerk in traditionele zin loopt over een langere periode terug: minder fysieke uitleningen – vooral bij volwassenen – en minder vestigingen. Daar staan veel nieuwe en positieve ontwikkelingen tegenover: meer jeugdleden, groei van de digitale bibliotheek en groei in educatieve en maatschappelijke activiteiten. De openbare bibliotheek vernieuwt zich en zoekt in haar activiteiten steeds meer aansluiting bij de lokale maatschappelijke opgaven.’*¹

2. Focus op jeugd: een doorlopende leer- en leeslijn van 0-18 jaar

Het maakt een groot verschil in het leven van kinderen of ze lezen of niet. Onderzoek toont aan dat lezers niet alleen hoger scoren op taalvaardigheid, maar ook op schoolsucces en intelligentie. Leren begint bij lezen. Wie kan lezen en teksten begrijpt, kan kennis verwerven en zich ontwikkelen. Een goede taalbeheersing zorgt ervoor dat kinderen betrokken zijn bij wat er om hen heen gebeurt. Door een kwartier te lezen per dag groeit de woordenschat van kinderen. Vrij lezen stimuleert leesplezier en daarmee groeit de motivatie om te lezen. Dit zijn de uitgangspunten die VANnU verwerkt in haar programma’s voor scholen, de vestigingen en in de collectie. Uiteraard worden kinderen uitgenodigd mee te denken en te organiseren. Onze ambitie is om kinderen en jongeren van 0-18 jaar te stimuleren om meer en vooral met plezier te lezen.

VANnU organiseert naast het landelijk aangeboden programma BoekStart een breed scala aan leesbevorderende activiteiten en programma’s voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Dat gebeurt in alle kernvestigingen, op scholen, peuterspeelzalen en in de kinderopvang. De doelgroep waar we ons op richten zijn met name ouders en professionals (pedagogisch medewerkers).

Onze belangrijkste partners voor deze doelgroep zijn de consultatiebureaus, de gemeenten, de kinderopvangorganisaties en de scholen.

VANnU werkt ook nauw samen met de Voorleesexpress die zich bezighoudt met voorlezen thuis.

In de leeftijdscategorie van 4-12 jaar wordt door VANnU gebruik gemaakt van het programma de Bibliotheek op School (dBoS). Gemeente, school en bibliotheek trekken samen op in het belang van leesbevordering, leesmotivatie en het aanleren van informatievaardigheden bij kinderen. Scholen die meedoen met dBoS hebben een schoolbibliotheek, een leesplan, een activiteitenplan en bekijken jaarlijks de resultaten in de monitor. Een leescoördinator van de school en de leesmediaconsulent van de bibliotheek werken samen. De leesmediaconsulent ondersteunt de schoolbibliotheek en voert projecten uit op de school, daarnaast helpt de leesmediaconsulent bij het maken van keuzes op basis van de monitor en het leesmediaplan.

Deze visie wordt door de gemeenten omarmt. Aan het eind van 2017 heeft VANnU in alle 5 gemeenten dBoS ingevoerd (gemeenten Roosendaal, Moerdijk en Rucphen) of afspraken gemaakt over de uitrol van dBoS (gemeente Halderberge en gemeente Zundert in 2018).

Dat betekent dat VANnU in 2018 op alle scholen in haar hele werkgebied samenwerkt met het onderwijs om het lezen van kinderen te bevorderen waarbij plezier in lezen voor VANnU cruciaal is.

Binnen dBoS wordt niet alleen aandacht besteed aan lezen en leesbevordering maar is er ook aandacht voor mediaopvoeding en media-educatie.

VANnU heeft in opdracht van de Koninklijke Bibliotheek in 2017 een pilot mediaopvoeding uitgevoerd. In samenwerking met het Nederlands Jeugd Instituut is er voor alle front-office medewerkers en het jeugdteam een training mediaopvoeding georganiseerd.

¹ <https://www.kwinkgroep.nl/2018/01/midterm-review-wsob>

In 2017 is er aandacht besteed aan de ontwikkeling van media-educatieve activiteiten in combinatie met het bevorderen van leesplezier. Het aanbod voor het onderwijs is aangepast en aangevuld met activiteiten voor het bevorderen van o.a. digitale geletterdheid. Daarnaast heeft VANnU samen met twee PO scholen de eerste stappen gezet om de leesplannen uit te breiden naar een lees/mediaplan.

Verder is onze ambitie om in 2018 een Media lab in de kernvestiging in Roosendaal te realiseren. Het doel is om een plek te creëren waar ouders of leerkrachten samen met de kinderen nieuwe media kunnen ontdekken en uitproberen. In 2017 is het plan geschreven en voor de noodzakelijke financiering loopt een aantal aanvragen (subsidies en fondsen).

Ook in het voortgezet onderwijs is VANnU actief. Op het Da Vinci College in Roosendaal en het Markland College in Zevenbergen zijn afspraken gemaakt over de invulling van het programma Bibliotheek op School VO. Er zijn grote stappen gezet in het uitrollen van activiteiten en het creëren van een leescultuur op school.

Ook met andere middelbare scholen worden afspraken gemaakt over wat VANnU voor hen kan betekenen. Concreet vertaalt zich dat o.a. in klassenbezoeken, het afnemen van projectcollecties en het organiseren van schrijversbezoeken. VANnU doet mee aan het cultuurfestival Artisjok en aan de voorleeswedstrijd Read2me. In deze wedstrijd worden leerlingen aangespoord goede jeugdboeken voor te lezen. Een jaarlijks terugkerend event waar alle middelbare scholen bij betrokken zijn.

Tot slot besteedt VANnU vanzelfsprekend aandacht aan de landelijke lees bevorderende activiteiten zoals de Kinderboekenweek, de Nationale Voorleesdagen of Week van de poëzie.

3. Een leven lang leren (en aanpak laaggeletterdheid)

Om mee te kunnen doen is leren, lezen en schrijven van groot belang. Voor mensen zelf, maar ook voor werkgevers, dienstverleners en de maatschappij als geheel. Alle bibliotheken van VANnU voeren activiteiten uit op het gebied van basisvaardigheden voor volwassenen. In alle gemeenten worden activiteiten georganiseerd gericht op de ontwikkeling van onder meer taalvaardigheid, digitale geletterdheid en informativaardigheden. VANnU biedt inmiddels 32 online cursussen aan. Ook zijn er landelijke cursusprogramma's rondom digitale vaardigheden zoals Klik & Tik. Een ander voorbeeld is het cursusprogramma Digisterker dat er primair op gericht is om burgers te leren werken met de e-overheid. In 2016 is de meerjarige samenwerking tussen het bibliotheekstelsel en de Belastingdienst vastgelegd. Het aanbod voor digitale vaardigheden en taalvaardigheid zijn vaak met elkaar verweven. 'Digibeten' en laaggeletterden vormen de belangrijkste doelgroep.

Aanpak laaggeletterdheid

Van de Nederlandse beroepsbevolking (16-65 jaar) is ongeveer 12% laaggeletterd. In West-Brabant alleen al zijn zo'n 56.000 mensen. Dit vraagstuk kan VANnU niet alleen oplossen maar dit doet ze samen met andere partijen zoals het UWV, ROC Kellebeek, de bibliotheken in West-Brabant, Cubiss en stichting Lezen en Schrijven. Lokaal worden initiatieven vertaald in een concreet aanbod. VANnU heeft inmiddels 4 Taalpunten in 3 van de 5 gemeenten: Roosendaal, Moerdijk en Halderberge. De ambitie is om de Taalpunten ook in de andere gemeenten te realiseren. In een Taalpunt worden mensen met taalvragen geholpen en/of doorverwezen. Klanten krijgen een intake en worden er geholpen met taaloefeningen (in zogenaamde taaloefengroepen), leestips of de basis van computervaardigheden. Als er sprake is van een specifieke vraag, dan wordt de klant doorverwezen naar een van de partners in het Taalnetwerk VANnU, bijvoorbeeld voor een Taalmaatje. In een Taalpunt werkt VANnU niet alleen samen met bijvoorbeeld het ROC maar ook met partners op het gebied van zorg en welzijn zoals WijZijn Traverse en Humanitas.

Naast de taal oefengroepen vinden in alle 5 gemeenten allerlei activiteiten plaats rondom de aanpak laaggeletterdheid. Onderstaand een beknopt overzicht van de belangrijkste activiteiten.

- Walk en talk

Met Walk&Talk geeft VANnU werkzoekenden een kans om op een heel laagdrempelige manier elkaar te ontmoeten, te netwerken en kennis en ervaringen te delen. Iedere maand wordt er een ander thema belicht. Thema's zoals: waar vind ik vacatures, contacten leggen en onderhouden, LinkedIn en hoe bereid ik een sollicitatiegesprek voor, worden aan de orde gesteld. Het blijkt dat er veel behoefte is aan deze ontmoeting. In 2017 zijn er 10 bijeenkomsten georganiseerd met in totaal 156 deelnemers.

- Werkmap

Samen met het UWV biedt VANnU de training Werkmap van het UWV aan. Deelnemers worden tijdens een workshop in de bibliotheek vaardiger gemaakt in het werken binnen de Werkmap-omgeving. Dergelijke vaardigheden zijn cruciaal in het vinden van een nieuwe baan.

- Klik&Tik

Voor alle mensen die moeite hebben om hun weg te vinden op internet biedt VANnU wekelijks in alle kernvestigingen, gratis, de cursus Klik & Tik, het Internet op.

- Taalcafé

Het Taalcafé is geen cursus of training maar een informeel samenkomen waar mensen met een taalachterstand met vrijwilligers de Nederlandse taal spreken. Deze activiteit is een initiatief van Humanitas West Brabant West (werkgroep Taalmaatjes) en Bibliotheek VANnU.

Cursussen digitale vaardigheden en Taal oefengroepen worden georganiseerd in de bibliotheek en op andere locaties in de buurt. Alhoewel de coördinatie in handen is van de bibliotheek zijn we van de begeleiding van de deelnemers sterk afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Het is bijzonder om te ervaren dat er veel vrijwilligers bereid zijn hun tijd in te zetten voor deze doelgroep.

Tot slot geeft VANnU ook trainingen in het kader van herkennen en doorverwijzen van laaggeletterdheid. Een voorbeeld in 2017 is de training die VANnU in de gemeente Zundert heeft gegeven aan medewerkers van het Gezondheidscentrum De Welborg.

Al eerder in dit verslag haalde ik de rapportage voor de midterm review WsOB aan. Voor een samenvatting van bovenstaande maak ik wederom gebruik van wat in het rapport beschreven staat en helemaal van toepassing is voor VANnU.

'Het stelsel van openbare bibliotheken bevindt zich in een cruciale fase van zijn ontwikkeling. We zien gelijktijdig zowel krimp als groei in de sector. Kijkend naar de klassieke uitleenbibliotheek gaan veel van de beschreven trends in neerwaartse richting. Tegelijkertijd zien we stijgende bezoekersaantallen onder meer door het grotere activiteiten aanbod. En een toename in het bereik van kinderen in de voorschoolse leeftijd en in het primair onderwijs onder meer via de programma's BoekStart en Bibliotheek op school, waarmee een van de belangrijkste doelen van de bibliotheek, leesbevordering en het voorkomen van laaggeletterdheid, gestalte krijgt via een andere weg dan zichtbaar wordt in de bekende kernindicatoren ledenaantallen, uitleningen en locaties.

*De invulling die bibliotheken geven aan de nieuwe maatschappelijke en educatieve functies vertoont duidelijke tekenen van groei.'*²

² <https://www.kwinkgroep.nl/2018/01/midterm-review-wsob>

En verder: de kwalitatieve reorganisatie, medewerkers en vrijwilligers, convenant gemeenten en financiële informatie

De bibliotheek is in beweging, ze verandert en verbreedt van een traditionele bibliotheek naar een maatschappelijk ondernemende bibliotheek. In het strategisch beleidsplan *Van Collectie tot Connectie* geeft VANnU aan op welke manier de bibliotheek een bijdrage kan leveren aan gewenste maatschappelijke effecten in de vijf gemeenten waarvoor we werkzaam zijn.

Speerpunten uit het beleidsplan die aansluiten bij de wensen van de gemeenten zijn:

leesbevordering van de jeugd van 0-18 jaar, de aanpak laaggeletterdheid, het ondersteunen van mensen die niet over de vaardigheden beschikken om goed mee te kunnen komen in de maatschappij of die leesbeperkingen hebben. En vanzelfsprekend de bibliotheek als aantrekkelijke verblijfplaats waar mensen voor de collectie maar ook voor lezingen, cursussen en andere activiteiten komen.

Met deze beleidsvisie staat VANnU voor toekomstbestendig bibliotheekwerk in haar werkgebied dat past bij de vragen van nu en anticipeert op de vragen van morgen. Om dit effectief en met succes te doen was het van belang om in 2017 ook de interne organisatie hier zo optimaal mogelijk op in te richten. De "oude" organisatie-inrichting kwam voort uit de doelstellingen van een traditionele bibliotheek, gericht op het fysieke uitleenproces. De gewenste organisatie richt zich op andere (kwetsbare) doelgroepen en vraagt om andere expertise. In 2016 is een nieuwe organisatiestructuur tot stand gekomen als antwoord op de vraag: *Welke organisatie-inrichting past het best bij onze visie, missie en organisatiedoelen?*

In 2017 is gekozen om een kwalitatieve reorganisatie door te voeren waarbij gekozen is voor een nieuw functiehuis met (deels) nieuwe functies, nieuwe competenties, benodigde kennis en vaardigheden, die aansluiten bij de opdrachten en uitdagingen waar VANnU voor staat. Niet alleen op dit moment maar ook voor de toekomst. Deze vorm van reorganiseren betekent concreet dat er functies zijn verdwenen en nieuwe functies zijn ontstaan. Medewerkers waarvan de functie verdween (herplaatsingskandidaten) konden solliciteren op nieuwe functies. Een aantal medewerkers heeft in goed overleg besloten om de organisatie vrijwillig te verlaten. Ook al staat het belang van een nieuwe organisatiestructuur buiten kijf, dan kan niet anders dan gesteld worden dat een reorganisatie doorvoeren ook altijd een pijnlijk proces is. Er is nu eenmaal niet voor iedere medewerker een geschikte functie en dat betekent dat er afscheid genomen moet worden van medewerkers. Vanzelfsprekend is het sociaal plan gevolgd en is gebruik gemaakt van externe expertise en begeleiding.

Dit proces heeft veel van de organisatie gevraagd maar we kijken positief vooruit naar 2018.

Medewerkers en vrijwilligers

Per 31-12-2017 zijn 71 medewerkers bij VANnU werkzaam (36,48 fte). In 2016 was er sprake van 38,85 fte, een daling van 2,37 fte. Deze daling heeft te maken met de hierboven genoemde reorganisatie. Naast de afname van het aantal medewerkers met name in de publieke dienstverlening (frontoffice) is er ook sprake van een toename van het aantal medewerkers voor leesbevordering jeugd en aanpak laaggeletterdheid.

Verder is gekozen voor minimale contracten van 14 uur.

Het ziekteverzuim is in 2017 t.o.v. 2016 gestegen van 3,34% naar 6,54%. De belangrijkste oorzaak is een aantal langdurig zieken.

In 2017 waren er 98 vrijwilligers actief (in 2016: 76). De grootste groep is de zogenaamde taalvrijwilliger, die zich inzet voor alle activiteiten genoemd onder de aanpak van laaggeletterdheid. Daarvan is ongeveer de helft actief in de Taalpunten. Daarnaast zijn er initiatieven zoals haal/brengpunten en boekspots, die geheel dankzij de inzet van vrijwilligers kunnen blijven bestaan als voorziening in de wijk (Kortendijk, Wouw en Nispen). VANnU is verantwoordelijk voor de coördinatie en het vervoer van de materialen. Verder zijn vrijwilligers actief voor de speel-o-theek, Bibliotheek aan Huis en als gastvrouw/heer in een aantal vestigingen. Vrijwilligers zijn voor VANnU voor het realiseren van onze doelen onmisbaar. Niet alleen vanwege de extra handen maar ook omdat deze groep beschikt over veel kennis en expertise wat een sterke toegevoegde waarde heeft.

Convenant gemeenten

In 2017 heeft VANnU het initiatief genomen om met alle verantwoordelijke wethouders van de 5 gemeenten, waar VANnU verantwoordelijk is voor het bibliotheekaanbod, in gesprek te gaan over het afsluiten van een convenant. Het doel van het afsluiten van een convenant is kort samengevat: streven naar optimale regionale dienstverlening met het oog op de toekomst.

Het convenant komt tegemoet aan wetgeving (wsOB) en aan de geuite wensen van de betrokken gemeenten. Het vastleggen van afspraken over samenwerking is ook belangrijk voor de toekomst. Met het convenant wordt flexibiliteit in lokale keuzes van gemeenten geboden en duidelijkheid over de doorbelastingen/kosten voor de deelnemende gemeenten. Het afsluiten van dit convenant zorgt voor het adequaat in stand houden van een kwalitatief goed bibliotheeknetwerk. De vijf betrokken gemeenten hechten allen belang aan regionale samenwerking en zien dan ook de toegevoegde waarde in kwaliteit, efficiëntie en continuïteit van de bibliotheekdiensten in de regio. Het streven is in de loop van 2018 de afspraken te formaliseren.

Financiële informatie

De financiële informatie staat uitgebreid in de jaarrekening die hierachter is toegevoegd. VANnU is grotendeels afhankelijk van de subsidies van de 5 gemeenten. Als publieke organisatie met een maatschappelijke opdracht is het belangrijk om ook transparant te zijn over de eventuele onzekerheden en risico's (RJ 400, richtlijn voor de jaarverslaggeving). De belangrijkste risico's en onzekerheden waar VANnU zich voor zag geplaatst in 2017 waren met name de afhankelijkheid van de subsidies van gemeenten en het vraagstuk m.b.t. de duurzame inzetbaarheid van de medewerkers.

Door periodiek te overleggen met ambtenaren en wethouders en te streven naar meerjaren-subsidieafspraken, zoals de afgelopen jaren in de gemeente Roosendaal, weet VANnU wat de ontwikkelingen per gemeente zijn. Daardoor kan er tijdig worden geanticipeerd op het voorkomen dan wel het doorvoeren van een eventuele bezuiniging.

Het blijft belangrijk om de maatschappelijke meerwaarde (outcome) van de inzet van de bibliotheek goed voor het voetlicht te brengen zodat wethouder en raadsleden beseffen en zien dat de subsidie goed wordt besteed. Verder blijft het uitgangspunt dat iedere gemeente haar eigen broek op moet houden en dus voldoende moet bijdragen voor de prestaties die zijn afgesproken.

Over de kwalitatieve reorganisatie is eerder in het verslag het nodige gezegd. Voor de te maken reorganisatiekosten (frictiekosten) is een voorziening getroffen. De financiële impact in 2017 is groot geweest maar het proces is zorgvuldig verlopen. Raad van Toezicht, ondernemingsraad en medewerkers zijn gedurende het traject altijd goed geïnformeerd.

Tot slot: op 22-11-2017 heeft de Raad van Toezicht de begroting 2018 goedgekeurd.

De begroting heeft een totaal aan baten van € 3.846.637, een totaal aan lasten van € 3.820.430 en een begroot resultaat voor 2018 van € 26.207.

Ambitie 2018 en verder

In 2018 staat VANnU weer voor de uitdaging om een nieuw meerjarenbeleidsplan te schrijven. Dit is belangrijk omdat het richting geeft aan de invulling van de 5 bibliotheekfuncties voor de komende jaren. In dit verslag zijn de huidige pijlers uitgebreid aan bod gekomen. De verwachting is dat er geen grote verschuivingen plaats zullen vinden.

De aandacht voor de jeugd 0-18 met de programma's BoekStart, de Bibliotheek op school in het primair en voortgezet onderwijs en voor Leven Lang Leren met de programma's voor de ontwikkeling van basisvaardigheden bij volwassenen zal ook de komende jaren blijven. We bereiken substantiële aantallen mensen die zo worden ondersteund in hun persoonlijke ontwikkeling en daarmee hun kans om mee te (blijven) komen in de maatschappij vergroten. De groei in de hele sector laat zien dat het bibliotheekstelsel met een gezamenlijke inzet en gezamenlijke programma's in toenemende mate invulling geeft aan de vijf bibliotheekfuncties en zijn nieuwe rol in het sociale domein.

Wat ik persoonlijk belangrijk vind is dat we aandacht moeten hebben voor borging van activiteiten die goed gaan, zoals onze aanpak voor de jeugd 0-18 jaar, de aanpak laaggeletterdheid en de samenwerking die we zijn aangegaan met zoveel netwerkpartners. Tegelijkertijd moeten we het lef hebben om door te ontwikkelen en te vernieuwen. Dat is een pittige opdracht.

De ontwikkelingen in de bibliotheeksector vragen een groot aanpassingsvermogen van de organisatie en de medewerkers. Onze medewerkers zullen in 2018 verder uitgedaagd worden om aan de verandering vorm te geven. Steeds vaker zal er behoefte zijn aan medewerkers die zich kunnen verbinden met het netwerk. Medewerkers werken vanuit inhoudelijke kracht en zetten dit in ten dienste van de nieuwe programma's. In deze rol zijn o.a. lokale sensitiviteit, verbindingskracht, doelgerichtheid en ondernemerschap van groot belang.

Ondernemerschap betekent ook dat we kritisch zijn op onze eigen activiteiten en daarover op transparante wijze verantwoording afleggen. We worden gedwongen beter te kijken naar de toegevoegde waarde, zodat keuzes gemaakt kunnen worden voor het schrappen van producten, diensten en activiteiten.

Ondernemerschap vraagt ook om (financiële) ruimte en meer vrijheden bij het aangaan van allianties en experimenten, zonder te veel gebonden te zijn aan vooraf gemaakte (interne) prestatieafspraken. Experimenteren is belangrijk, inclusief het eventueel mislukken van initiatieven.

En naast onze medewerkers zijn vrijwilligers van cruciaal belang. Zij kunnen het verschil maken daar is in dit verslag het nodige over gezegd. Ik ben trots op alle burgerinitiatieven die zorgen dat er op zoveel plekken gelezen kan worden en ontmoeting gerealiseerd wordt. Het onderwerp vrijwilligers staat ook in 2018 in samenwerking met de OR hoog op de agenda.

We kunnen er niet omheen; er is sprake van terugloop in het fysieke bibliotheeklandschap (middelen, personeel en vestigingen). Het aantal, de omvang en de kwaliteit van activiteiten die kunnen worden georganiseerd zijn daar direct van afhankelijk. Daar staat tegenover dat de invulling van maatschappelijke taken vraagt om een goede fysieke zichtbaarheid, spreiding, middelen en voldoende gekwalificeerd personeel. Het behoud van een goede kernvestiging per gemeente is een belangrijke voorwaarde om deze ambitie te realiseren.

VANnU heeft het afgelopen jaar fors moeten investeren onder andere in de noodzakelijke herinrichting van de bibliotheek in Roosendaal, de kosten voor de reorganisatie en de vernieuwing van het netwerk. De komende jaren zal er weer gespaard moeten worden en een pas op de plaats moeten worden gemaakt. VANnU streeft naar nog meer duidelijkheid over de doorbelasting van kosten per gemeente en inzicht dat de middelen goed worden besteed (maatschappelijke meerwaarde). Aan de andere kant is er ook behoefte aan duidelijke lange termijn afspraken met de gemeenten. In de gesprekken met de wethouders om te komen tot een convenant zal het streven naar meerjarige-subsidieafspraken onderwerp van gesprek zijn.

Zoals al eerder in het verslag aangegeven gelden voor openbare bibliotheken cijfers over ledentallen, collecties, bezoeken en uitleningen traditioneel als kernindicatoren. Deze indicatoren bieden echter beperkt zicht op de educatieve en maatschappelijke functies die de openbare bibliotheek ook vervult. De bibliotheek heeft ook taken op het gebied van leesbevordering, informele educatie en cultuur. Om aan dit bezwaar tegemoet te komen, wordt – ook in internationaal verband – gewerkt aan de ontwikkeling van meetinstrumenten die meer zicht bieden op de mate waarin maatschappelijke waarde wordt gecreëerd.

De term ambitie wordt in de meeste gevallen beschreven als iets van een individu. Zo is het bovenstaande kopje niet bedoeld. Ik gebruik het woord ambitie in positieve zin namelijk *“het streven om een bepaalde taak of functie beter uit te voeren”*. Dit voornemen kunnen we alleen maar bereiken samen met onze medewerkers, vrijwilligers, samenwerkingspartners, gemeenten en andere stakeholders.

We gaan met veel enthousiasme in 2018 verder invulling geven aan onze functies.

Mevrouw F.D. Assink-Aben
directeur/bestuurder Bibliotheek VANnU